

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro
2019 m. gegužės 7 d. įsakymu Nr. 1V-431

LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJOS IR JAI PAVALDŽIŲ ĮSTAIGŲ KOVOS SU KORUPCIJA 2019–2021 METŲ PROGRAMA

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir jai pavaldžių įstaigų kovos su korupcija 2019–2021 metų programa (toliau – Programa) parengta vadovaujantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymu, Lietuvos Respublikos nacionaline kovos su korupcija 2015–2025 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2015 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. XII-1537 „Dėl Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2015–2025 metų programos patvirtinimo“, ir atsižvelgiant į Valstybės įstaigos korupcijos prevencijos programos rengimo rekomendacijas, patvirtintas Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus 2014 m. balandžio 3 d. įsakymu Nr. 2-100 „Dėl Valstybės įstaigos korupcijos prevencijos programos rengimo rekomendacijų patvirtinimo“.

2. Programos strateginis tikslas – užtikrinti veiksmingą, kryptingą ir nuoseklią korupcijos prevencijos ir jos kontrolės sistemą, siekiant Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – VRM) ir vidaus reikalų ministrui pavestose valdymo srityse veikiančių įstaigų ir įmonių (toliau – VRM pavaldžios įstaigos) veiklos viešumo ir atvirumo, vykdomų procedūrų skaidrumo ir jose dirbančių asmenų antikorupcinio sąmoningumo didinimo.

3. Programa taikoma VRM ir VRM pavaldžioms įstaigoms: Asmens dokumentų išrašymo centrui prie VRM (toliau – ADIC), Ginklų fondui prie VRM, Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybai prie VRM (toliau – FNTT), Informatikos ir ryšių departamentui prie VRM (toliau – IRD), Migracijos departamentui prie VRM (toliau – MD), Policijos departamentui prie VRM (toliau – PD), Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui prie VRM (toliau – PAGD), Regioninės plėtros departamentui prie VRM (toliau – RPD), Vadovybės apsaugos departamentui prie VRM (toliau – VAD), Valstybės sienos apsaugos tarnybai prie VRM (toliau – VSAT), Valstybės tarnybos departamentui prie VRM, Viešojo saugumo tarnybai prie VRM (toliau – VST), Turto valdymo ir ūkio departamentui prie VRM (toliau – TVŪD), VRM Medicinos centrui, koncertinei įstaigai VRM Reprezentaciniam pučiamųjų orkestrui, valstybės įmonei „Regitra“ (toliau – VĮ „Regitra“), viešajai įstaigai Poilsio ir reabilitacijos centrui „Pušynas“, viešajai įstaigai Valstybės ir savivaldybių tarnautojų mokymo centrui „Dainava“, viešajai įstaigai Vilniaus kultūros, pramogų ir sporto rūmams, viešajai įstaigai Jungtiniam techniniam sekretariatui, viešajai įstaigai Generolo Povilo Plechavičiaus kadetų licėjui.

4. Programa apima dvi veiklos sritis: korupcijos prevencijos ir antikorupcinio švietimo.

5. Programai įgyvendinti rengiamas Programos įgyvendinimo priemonių planas.

6. Programoje vartojamos sąvokos atitinka Korupcijos prevencijos įstatyme, Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatyme ir Lietuvos Respublikos nacionalinėje kovos su korupcija 2015–2025 metų programoje apibrėžtas sąvokas.

II SKYRIUS APLINKOS ANALIZĖ

7. Iki Programos patvirtinimo VRM ir VRM pavaldžios įstaigos vykdė Kovos su korupcija 2016–2018 metų programą (toliau – 2016–2018 metų programa) ir jos įgyvendinimo priemonių planą, patvirtintus Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2016 m. balandžio 6 d. įsakymu Nr. 1V-264 „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Kovos su korupcija 2016–2018 metų programos ir Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Kovos su korupcija 2016–2018 metų programos įgyvendinimo priemonių plano patvirtinimo“.

8. Už konkrečios 2016–2018 metų programos įgyvendinimo priemonių plane numatytos priemonės įgyvendinimo organizavimą atsakingas VRM administracijos padalinys ar VRM pavaldžios įstaigos buvo įpareigoti reguliariai vykdyti jiems priskirtų priemonių įgyvendinimą, o apie jų eigą ir pasiektus rezultatus informaciją teikti VRM Korupcijos prevencijos ir vidaus tyrimų skyriui (toliau – KPPTS), kuris apibendrintus duomenis apie programos priemonių įgyvendinimą įpareigotas teikti vidaus reikalų ministrui.

9. Pasibaigus 2016–2018 metų programos įgyvendinimo priemonių plano laikotarpiui, buvo atlikta 2016–2018 metais vykdytų priemonių analizė.

10. Įgyvendinant 2016–2018 metų programą buvo keliami 3 tikslai.

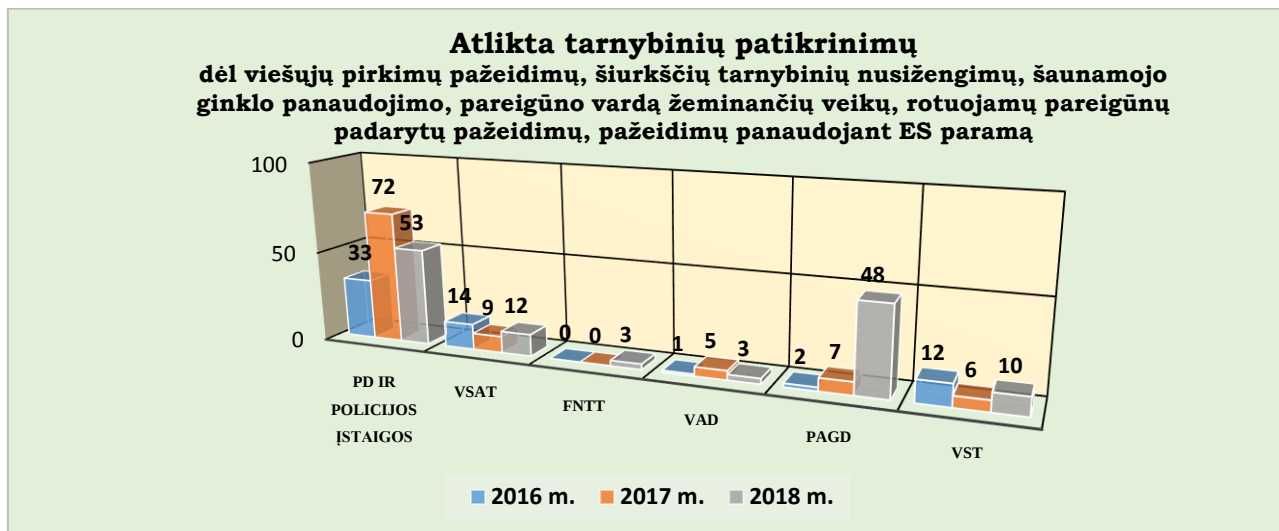
11. **1 tikslas:** sukurti veiksmingą korupcijos prevencijos sistemą VRM ir VRM pavaldžiose įstaigose, užtikrinti jos funkcionavimą, Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo laikymosi kontrolę.

Bendroms korupcijos prevencijos VRM ir VRM pavaldžių įstaigų įgyvendinamoms korupcijos prevencijos priemonėms reglamentuoti, veiksmingam įstaigose įgyvendinamų korupcijos prevencijos priemonių procesui organizuoti, korupcijos prevencijos priemonių įgyvendinimui koordinuoti ir kontroliuoti buvo parengtas ir Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2016 m. balandžio 6 d. įsakymu Nr. 1V-263 „Dėl Korupcijos prevencijos tvarkos aprašo patvirtinimo ir Vidaus reikalų ministerijos Korupcijos prevencijos komisijos sudarymo“ patvirtintas Korupcijos prevencijos tvarkos aprašas. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2019 m. vasario 4 d. įsakymu Nr. 1V-120 „Dėl Korupcijos prevencijos tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtintas naujas išsamesnis Korupcijos prevencijos tvarkos aprašas (toliau – Korupcijos prevencijos tvarkos aprašas). Tai yra sukurtas teisinis pagrindas ir veiksmingas mechanizmas korupcijos prevencijos procesams koordinuoti ir didžiausioms korupcijos rizikoms valdyti svarbiausiose VRM ir VRM pavaldžių įstaigų veiklų srityse.

Įgyvendinant Korupcijos prevencijos tvarkos aprašo nuostatas, kartu efektyviai užtikrinamas 1 tikslu iškeltų priemonių įgyvendinimas. Korupcijos prevencijos tvarkos aprašo 35–37 punktais VRM pavaldžių įstaigų vadovai ar jų įgalioti asmenys, nagrinėjantys informaciją apie pažeidimus (atliekantys tarnybinius patikrinimus, tarnybinio nusižengimo ar darbo drausmės pažeidimo tyrimus), yra įpareigoti KPPTS teikti informaciją apie pradėtą tyrimą dėl viešųjų pirkimų tvarkos pažeidimų, dėl šiurkščių tarnybinių nusižengimų (darbo drausmės pažeidimų), nustatytų Vidaus tarnybos statuto 39 straipsnio 3 dalyje, Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 33 straipsnio 5 dalyje ir Lietuvos Respublikos darbo kodekso 58 straipsnio 3 dalyje, dėl šaunamojo ginklo praradimo, panaudojimo, dėl pareigūno vardą žeminančių veikų, dėl rotuojamų pareigūnų padarytų pažeidimų, dėl pažeidimų, panaudojant Europos Sąjungos paramą, dėl rezonansinių įvykių, kurie sukėlė didelį visuomenės susidomėjimą, bei informaciją apie baigto tyrimo rezultatus. Taigi KPPTS, remdamasis įstaigų pateikta informacija ir įgyvendindamas 1 tikslo 1.9 priemonę „Kaupti ir sisteminti informaciją apie su korupcija susijusius atvejus ir atliekamus tarnybinius patikrinimus VRM ir VRM pavaldžiose įstaigose“, atlieka VRM pavaldžių įstaigų atliktų tarnybinių patikrinimų išvadų pagrįstumo analizę, o jų pagrindu parengia ir VRM pavaldžioms įstaigoms pateikia metodines rekomendacijas.

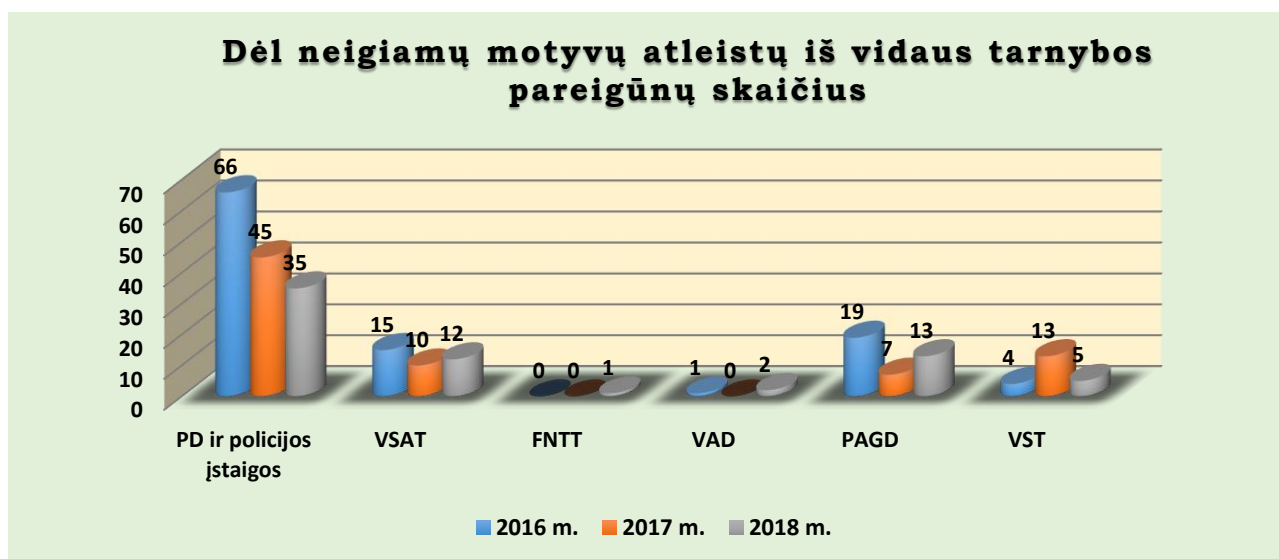
Atliktus 2016–2018 metais VRM pavaldžių įstaigų teiktos atliktų tarnybinių patikrinimų informacijos analizę ir apibendrinus jos duomenis, pastebima tokių tyrimų atlikimo bei tarnybinių nuobaudų skyrimo didėjimo tendencija: 2016 metais (balandžio–gruodžio mėn.) gautos 62 tyrimų

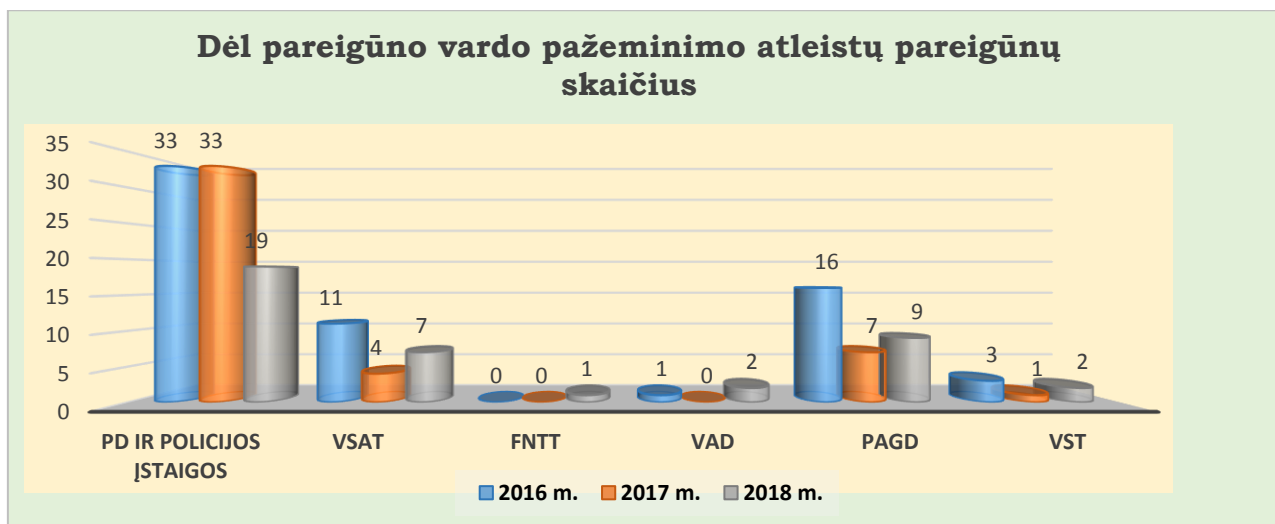
išvados, 2017 metais (sausio– gruodžio mėn.) – **99** tyrimų išvados, 2018 metais (sausio–gruodžio mėn.) – **129** išvados dėl tarnybinių nusižengimų tyrimų, darbo drausmės pažeidimų.

Visa ši informacija rodo, kad VRM pavaldžių įstaigų darbuotojai nepakankamai atsakingai žiūri į sąžiningą pareigų atlikimą, o jų netinkamas elgesys neatitinka jiems suteiktų įgaliojimų ir nustatytų elgesio standartų. Taigi darytina išvada, kad nėra užtikrinama pakankama padalinių pareigūnų kontrolė, be to, dalis padalinių pareigūnų ir jų vadovų į antikorupcinės veiklos pareigas žiūri nepakankamai atsakingai, dėl to atsiranda sąlygų korupcijai pasireikšti ir nukenčia siekiamų prevencijos tikslų įgyvendinimo lygis. Tokia tendencija skatina įstaigoms nustatyti papildomas prevencines priemones, užtikrinančias veiksmingesnę korupcijos prevencijos priemonių užtikrinimą bei korupcijos rizikos veiksmių šalinimą.

Tačiau, lyginant 2016–2018 metų įstaigų pateiktus duomenis, pastebima kita pusė – dėl neigiamų motyvų iš tarnybos atleistų pareigūnų skaičiaus pokytis. Dėl neigiamų motyvų (dėl pareigūno vardo pažeminimo (Vidaus tarnybos statuto 62 straipsnio 1 dalies 7 punktas), dėl teismo nuosprendžio įsiteisėjimo (Vidaus tarnybos statuto 62 straipsnio 1 dalies 8 punktas), dėl tarnybinės nuobaudos – atleidimo iš vidaus tarnybos paskyrimo (Vidaus tarnybos statuto 62 straipsnio 1 dalies 13 punktas), dėl leidimo dirbti su įslaptinta informacija atėmimo (Vidaus tarnybos statuto 62 straipsnio 1 dalies 15 punktas)) 2016 metais iš tarnybos buvo atleisti **105**, 2017 metais – **65**, 2018 metais – **68** pareigūnai.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad VRM ir VRM pavaldžių įstaigų darbuotojų skaidresnei ir veiksmingesnei veiklai užtikrinti 1 tikslu nustatytomis priemonėmis didelis dėmesys buvo skiriamas įstaigų antikorpinei teisinei bazei, kaip vienai iš veiksmų, prisidedančių prie veiksmingos antikorpinės aplinkos įstaigose, kurti ir jai tobulinti. Pažymėtina, kad VRM pavaldžios įstaigos, vykdydamos joms nustatytas priemones, pasiekė laukiamų rezultatų kriterijus ir įvykdė joms nustatytas priemones: 2016–2018 metais sudarė (esant poreikiui atnaujina) vykdomų veiklos sričių sąrašus (1.4 priemonė „Sudaryti ir kasmet atnaujinti vykdomos veiklos sričių sąrašus VRM ir įstaigose prie VRM“); patvirtino pareigybių, prieš skiriant į kurias pateikiamas rašytinis prašymas Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybai pateikti informaciją apie skiriamą asmenį, sąrašus (1.5 priemonė „Patvirtinti pareigybių, prieš skiriant į kurias pateikiamas rašytinis prašymas Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybai pateikti informaciją apie skiriamą asmenį, sąrašus VRM ir įstaigose prie VRM“); patvirtino įstaigos pareigybių, kurias einantys asmenys privalo deklaruoti privačius interesus, sąrašus (1.12² priemonė „Patvirtinti (arba peržiūrėti ir esant poreikiui patikslinti) įstaigos pareigybių, kurias einantys asmenys privalo deklaruoti privačius interesus, sąrašus“); parengė Viešųjų ir privačių interesų valstybinėje tarnyboje kontrolės tvarkos aprašus (1.12³ priemonė „Parengti (arba peržiūrėti ir esant poreikiui patikslinti) Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje kontrolės tvarkos aprašą“).

Be to, paminėtina, kad viena iš dominuojančių problemų VRM pavaldžiose įstaigose išlieka Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatų laikymosi kontrolės užtikrinimas. Atsižvelgiant į tai, kad interesų konfliktų valdymas yra kovos su korupcija dalis, o privačių interesų deklaravimas parodo tikėtinus ir realius interesų konfliktus bei galimus įvairius piktnaudžiavimo pažeidimus, didelis dėmesys, vykdant 2016–2018 metų programą, buvo skiriamas VRM ir VRM pavaldžių įstaigų atliekamai viešųjų ir privačių interesų kontrolei užtikrinti. Daugelyje VRM pavaldžių įstaigų privačių interesų deklaracijose pateiktų duomenų kontrolė 2016 metais nebuvo vykdoma visai, dažnai VRM pavaldžiose įstaigose deklaracijas teikė tik valstybės tarnautojai, nors įstaigose dirbo ir darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartis, kurie pagal Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatas privalo deklaruoti privačius interesus. Atsižvelgiant į tai, buvo būtina nustatyti Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatų laikymosi kontrolės užtikrinimo mechanizmą, rekomendacijų parengimą, atsižvelgiant į privačių interesų deklaracijų tikrinimo metu nustatytus pažeidimus, VRM pavaldžiose įstaigose įvykusius pažeidimus ir pan. Atsižvelgiant į tai, 2016–2018 metų programos priemonių plane buvo numatyta net keletas betarpiškai susijusių priemonių, skirtų viešųjų ir privačių interesų kontrolei: 1.14 priemonė „Vykdyti viešųjų ir privačių interesų deklaracijose pateiktų duomenų kontrolę“, 1.15 priemonė „Iš Lietuvos Respublikos apdraustųjų valstybiniu socialiniu draudimu ir valstybinio socialinio draudimo išmokų gavėjų registro (toliau – Apdraustųjų registras) gautų duomenų pagrindu atlikti tikrinimus dėl galimų valstybės tarnautojų interesų konfliktų“ ir 1.7 priemonė „Teikti informaciją Valstybės tarnautojų registrui apie asmenis, kurie įstaigos sprendimu

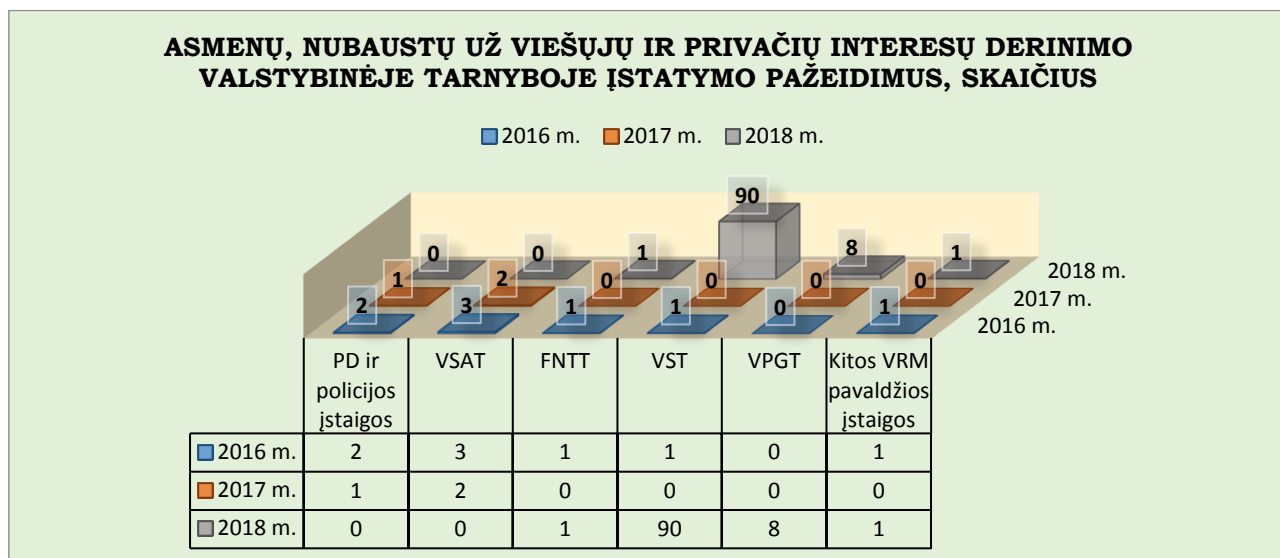
yra patraukti tarnybinėn (drausminėn) atsakomybėn už tarnybinius nusižengimus, susijusius su Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo reikalavimų pažeidimais“.

Analizuojant įstaigų teikiamus 2016–2018 metų duomenis, matoma teigiama įstaigų atliekamų viešųjų ir privačių interesų deklaracijų tikrinimo tendencija. Jei daugelis įstaigų, teikdamos 2016 ir 2017 metų duomenis, nurodydavo tik bendro pobūdžio informaciją, pavyzdžiui: „buvo atliktas patikrinimas“, „nuolat stebima informacija apie darbuotojų viešųjų ir privačių interesų deklaravimą“, „duomenys buvo analizuoti“, „priemonė įvykdyta“, kuri parodėdavo, kad deklaracijų kontrolė vyko tik formaliai arba iš viso nevyko, tai įstaigų pateikta 2018 metų informacija laikytina teigiamu poslinkiu viešųjų ir privačių interesų deklaracijų pateiktų duomenų kontrolės srityje.

Palyginti pateikiama įstaigų informacija apie 2016–2018 metais vykdytos privačių interesų deklaracijų kontrolės rezultatus:

Patikrintų asmenų privačių interesų deklaracijos						
	PD ir policijos įstaigos	VSAT	FNTT	VST	PAGD (Valstybinė priešgaisrinė gelbėjimo tarnyba – VPGT)	Kitos VRM pavaldžios įstaigos
2016 m.	1 725	751	90	-	-	-
2017 m.	-	2 059	96	-	-	-
2018 m.	2 490	1 113	100	100 proc. darbuotojų	100 proc. darbuotojų	-

Atkreiptinas dėmesys, kad 2016–2018 metais už Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo pažeidimus tarnybinėn atsakomybėn buvo patraukti **111** VRM pavaldžių įstaigų darbuotojų. Tai rodo nepakankamai atsakingą kai kurių įstaigų darbuotojų požiūrį į tinkamą viešųjų ir privačių interesų derinimo laikymąsi bei galimą privačių interesų konfliktų išvengiamumą.

Apibendrinant galima teigti, kad nors iš 2016–2018 metų programos 1 tikslu nustatytų 33 priemonių 30 priemonių (91 proc.) yra įgyvendintos ar įgyvendinamos toliau (dėl jų aktualumo vykdomas jų tęstinumas), ir 2016–2018 metų programos 1 tikslu siekiami rezultatai buvo įgyvendinti – buvo sukurta funkcionuojanti bendra korupcijos prevencijos ir kontrolės sistema VRM ir VRM pavaldžiose įstaigose, be to, sudarytos galimybės pateikti informaciją apie VRM ir VRM pavaldžiose įstaigose pastebėtus galimus korupcijos atvejus ir kitus pažeidimus, laikytina, kad problemos aktualumas VRM pavaldžiose įstaigose išlieka gana didelis. Todėl, laikantis nuostatų, kad privačių interesų deklaravimas yra viena iš veiksmingiausių interesų konfliktų prevencijos priemonių, padedančių nustatyti asmens tarnyboje galimas grėsmes ir apie jas tinkamai informuoti savo

tiesioginius vadovus, kolegas bei visuomenę, išlieka būtinybė analogiškų priemonių vykdymą numatyti ir naujos 2019–2021 metų programos įgyvendinimo priemonių plane.

1 tikslo įgyvendinimas buvo įvertintas pagal korupcijos suvokimo VRM ir VRM pavaldžiose įstaigose indeksą, tai yra pagal kasmet apskaičiuojamą indeksą, atspindintį bendrą apklaustųjų gyventojų nuomonę apie korupcijos paplitimą VRM ir VRM pavaldžiose įstaigose. Indeksas apskaičiuojamas pagal formulę $I = (X \times 4 + Y \times 3 + Z \times 2) : 100$, kur: I – korupcijos suvokimo VRM ir įstaigose prie VRM indeksas; X – respondentų, manančių, kad pareigūnai, dirbantys VRM ir įstaigose prie VRM, yra labai korumpuoti, procentinė išraiška; Y – respondentų, manančių, kad pareigūnai, dirbantys VRM ir įstaigose prie VRM, yra iš dalies korumpuoti, procentinė išraiška; Z – respondentų, manančių, kad pareigūnai, dirbantys VRM ir įstaigose prie VRM, yra visai nekorumpuoti, procentinė išraiška.

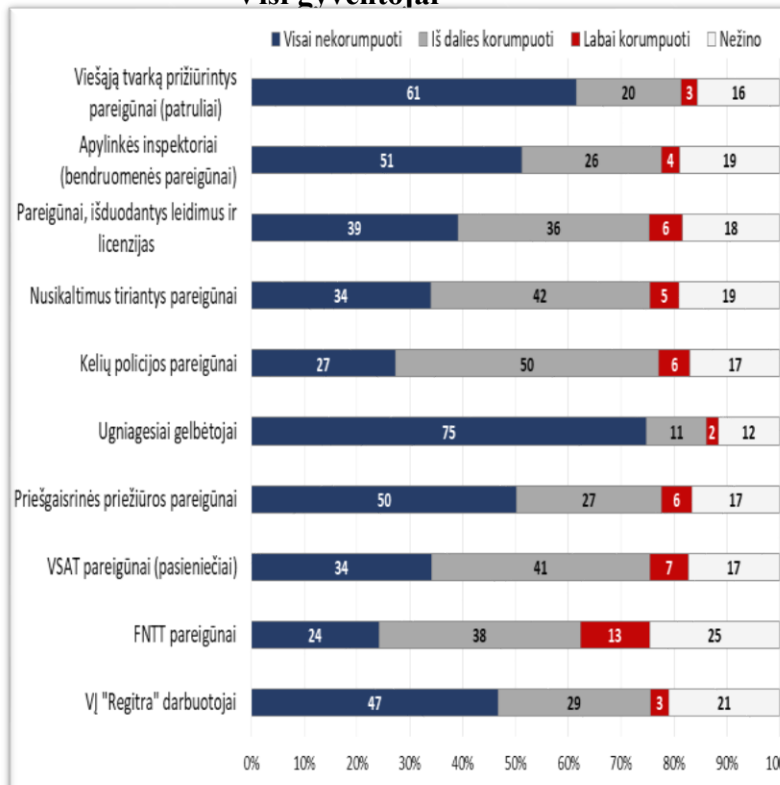
Lietuvos visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų kompanijos UAB „Baltijos tyrimai“ atliktų Lietuvos gyventojų apklausos rezultatai atskleidžia korupcijos suvokimo VRM ir VRM pavaldžiose įstaigose indekso 2016–2018 metais kitimą:

	Gyventojų nuomonė apie instituciją			
	Teigiamai institucijų darbą vertinančiųjų dalis, procentais			
	2016 m.	2017 m.	2018 m.	Turėjo reikalų
PAGD	90	86	86	5
Policija	78	76	78	29
VSAT	60	70	70	5
VST	59	64	64	1
VAD	66	65	66	0,5
FNTT	51	52	49	1
BPC	68	72	75	28
VĮ „Regitra“	73	75	75	34

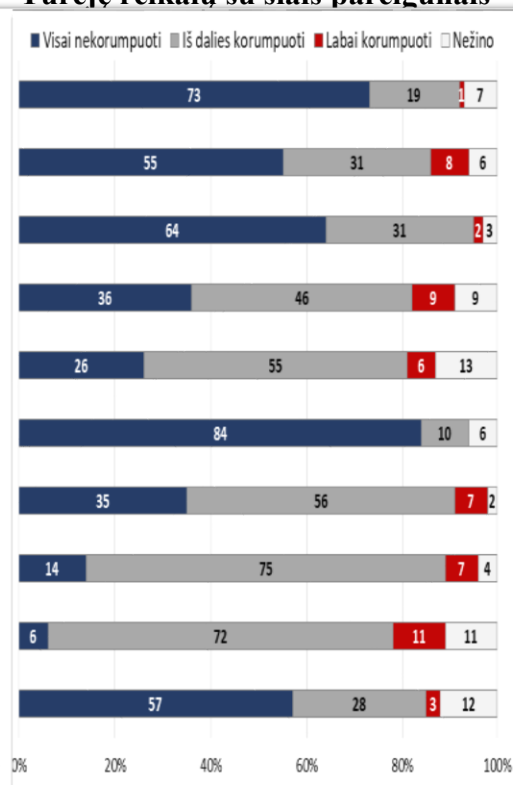
Geriausiai gyventojai vertino PAGD, policijos, VĮ „Regitra“, BPC ir VSAT darbą. Per 14 metų išaugo visų institucijų teigiamas vertinimas, ypač policijos, VSAT ir VAD.

Korupciją suvokiant tiesioginių kontaktų įtakai nustatyti gyventojams buvo užduotas klausimas: kaip jie mano, ar šiose srityse dirbantys pareigūnai yra korumpuoti?

Visi gyventojai

Turėję reikalų su šiais pareigūnais

Tyrimo rezultatai parodė, kad smarkiai sumažėjo žmonių, kurie manė, kad iš jų reikalaujama kyšių, ir tų, kurie juos davė.

2017 metais ir 2018 metais suvokimo indeksas siekė 2.2, 2019 metų siekiamybė – 2.1.

12. 2 tikslas: šalinti korupcijos rizikos veiksnius, išaiškindami atliekant korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą, tarnybinius patikrinimus ir įgyvendinant išvados dėl korupcijos rizikos analizės pateiktas korupcijos prevencijos priemones VRM ir įstaigų prie VRM veiklos srityse, tobulinti teisinį reglamentavimą ir įgyvendinti kitas korupcijos prevencijos priemones, siekiant mažinti galimas korupcijos apraiškas.

Vadovaudamosi Korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio nuostatomis, Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 8 d. nutarimu Nr. 1601 „Dėl Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, 5–7 punktų nuostatomis, Valstybės ar savivaldybės įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos 2011 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. 2-170 „Dėl valstybės ir savivaldybės įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijų patvirtinimo“, vykdydamos Korupcijos prevencijos tvarkos aprašo 5–9 punktų nuostatas ir kartu įgyvendindamos 2016–2018 metų programos 2.1 priemonę „Korupcijos prevencijos įstatymo nustatyta tvarka atlikti korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą VRM ir įstaigų prie VRM veiklos srityse“, 2016–2018 metais VRM ir VRM pavaldžios įstaigos atliko veiklos sričių, kuriose yra korupcijos pasireiškimo tikimybė, analizę ir vertinimą, kurio tikslas – nustatyti veiklos sritis veikiančius išorinius, vidinius ar individualius rizikos veiksnius (sąlygas, įvykius ar aplinkybes), galinčius sudaryti prielaidas atsirasti korupcijai, parengti ir įgyvendinti prevencijos priemones analizės ir vertinimo metu nustatytiems korupcijos rizikos veiksniams valdyti ar šalinti. Įstaigos, atlikusios korupcijos pasireiškimo tikimybės vertinimą, KPVTs pateikė motyvuotas išvadas dėl antikorpucinių požiūriu analizuotų ir vertintų veiklos sričių, atitinkančių vieną ar kelis Korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 4 dalyje nustatytus kriterijus ir todėl priskiriamų prie sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė. Šių įstaigų veiklos sričių vertinimo aprašymų apibendrinta informacija buvo pateikta Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybai (toliau – STT).

Atliekant įstaigų 2016–2018 metų vertinimo aprašymų analizę nustatyta, kad, palyginti 2018 metų įstaigų pateiktus vertinimo aprašymus su 2017 ir 2016 metais teiktais aprašymais, matomas teigiamas poslinkis, siekiant aukštesnės įstaigų atliekamų analizės ir parengtų vertinimo aprašymų kokybės – visuose vertinimo aprašymuose, kuriuose buvo pateikta informacija apie nustatytos analizuojamos veiklos srities pasireiškiančius korupcijos rizikos veiksnius, buvo pateiktos ir siūlomos korupcijos riziką mažinančios priemonės. Tačiau išlieka ir neigiama pusė – kai kurios VRM pavaldžios įstaigos korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą vis dar atlieka formaliai, vertinimo aprašymai yra neinformatyvūs, iš esmės neatskleidžiantys pačios korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo proceso įstaigoje.

Atliekant vertinimo aprašymų analizę, taip pat nustatyta, kad šiandien, atsižvelgiant į tam tikrus rizikos veiksnius – VRM pavaldžių įstaigų darbuotojų nusikalstamų veikų, tarnybinių nusižengimų ir korupcijos pasireiškimo tendencijas bei grėsmes, sritys, kuriose yra didžiausia galimybė pasireikšti korupcijai, yra viešieji pirkimai ir tarnybinio transporto naudojimas bei techninė jo priežiūra. 2016–2018 metais septynios VRM pavaldžios įstaigos nustatė, kad šiose srityse yra didelė tikimybė korupcijai pasireikšti ir atliko korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą šiose srityse. Įstaigų nustatyti pagrindiniai rizikos veiksniai: nepakankamas teisinis reglamentavimas, neužtikrinama tinkama veiklos kontrolė. Atsižvelgdamos į tai, įstaigos, siekdamos mažinti korupcijos pasireiškimo tikimybę ir sprendimų priėmimo procedūras padaryti skaidresnes, savo vertinimo aprašymuose nurodė siūlomas korupcijos riziką mažinančias priemones, kurios buvo įtrauktos atitinkamai į įstaigų ir VRM korupcijos prevencijos priemonių planus ir privalėjo būti įgyvendintos iki numatyto termino.

Pažymėtina, kad iš 106 priemonių, kurios skirtos 2 tikslui įgyvendinti, 79 priemonės sudarė 2016–2018 metais įstaigų siūlomas korupcijos riziką mažinančias priemones bei STT antikorpucinio

vertinimo išvadose pateikiami siūlymai. Tik 3 iš 79 priemonių dėl objektyvių priežasčių (teisės akto projekto derinimo metu iškilo nesklandumų derinant pozicijas; priemonė, kol baigėsi metai, tapo nebeaktuali ir pan.) nebuvo įgyvendintos iki priemonių plane numatyto termino.

Apibendrinant galima teigti: atsižvelgiant į tai, kad iš 2016–2018 metų programos 2 tikslu nustatytų 106 priemonių 100 priemonių (94 proc.) yra visiškai įgyvendintos, o kai kurių priemonių įgyvendinamas bus perkeltas toliau vykdyti, laikytina, kad 2016–2018 metų programos 2 tikslu siekiami rezultatai buvo įgyvendinti. Tai yra, atlikus korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą, išaiškinti ir pašalinti korupcijos rizikos veiksniai, įgyvendintos išvadose dėl korupcijos rizikos analizės pateiktos korupcijos prevencijos priemonės. Tačiau, atsižvelgiant į tai, kad korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymas VRM pavaldžioms įstaigoms netaptų tik savitiksliu procesu, o taptų priemone, mažinančia įstaigoje korupcijos riziką, tikslinga analogiškų priemonių vykdymą numatyti ir naujos 2019–2021 metų programos įgyvendinimo priemonių plane.

2 tikslo įgyvendinimas buvo įvertintas pagal kyšio prievartavimo VRM ir VRM pavaldžiose įstaigose indeksą, tai yra pagal kasmet apskaičiuojamą indeksą, atspindintį bendrą apklaustųjų gyventojų patirtį, rodančią korupcijos paplitimą VRM ir VRM pavaldžiose įstaigose. Indeksas apskaičiuojamas pagal formulę: $I = n / N$, kur: I – kyšio prievartavimo indeksas; n – skaičius asmenų, kurie turėjo reikalų su pareigūnais, dirbančiais VRM pavaldžiose įstaigose, ir nurodė, kad iš jų tikėjosi (reikalavo) kyšio; N – skaičius asmenų, kurie turėjo kontaktų su pareigūnais, VRM pavaldžiose įstaigose.

2017 metais kyšio prievartavimo VRM ir VRM pavaldžiose įstaigose indeksas buvo 10,9; 2018 metais – 9, siekiamybė 2019 metais – 7.

Kyšininkavimo indeksai				
2018 m.	Turėjo reikalų	Prievartavimo	Davimo	Efektyvumo
Kelių policijos pareigūnai	678	0,05	0,05	89,7
Nusikaltimus tiriantys pareigūnai	300	0,07	0,05	67,7
Apylinkės inspektoriai (bendruomenės pareigūnai)	287	0,03	0,01	100
Pareigūnai, išduodantys leidimus ir licencijas	201	0,05	0,05	100
Viešąją tvarką prižiūrintys pareigūnai (patruliai)	159	0,02	0,02	100
VSAT pareigūnai*	56	0,04	0,05	100
Ugniagesiai gelbėtojai*	31	-	-	-
Priešgaisrinės priežiūros pareigūnai*	43	0,10	0,08	100
FNTT pareigūnai*	17	0,06	0,12	100
VĮ „Regitra“ darbuotojai	586	0,01	0,02	79,6

*Atvejai, kuriuos paminėjo mažiau nei 100 respondentų.

13. 3 tikslas: didinti VRM ir įstaigų prie VRM valstybės tarnautojų ir darbuotojų atsparumą korupcijai ir darbo etikos lygį, ugdyti jų antikorupcinę kultūrą, užtikrinti VRM ir įstaigų prie VRM antikorupcinės veiklos viešumą.

Įvertinus įstaigų teikiamą bei viešai prieinamą informaciją, darytina išvada, kad šiandien daugelis VRM pavaldžių įstaigų savo interneto svetainėje yra sukūrusios skiltį „Korupcijos prevencija“, kurioje pateikiama informacija apie vykdomą veiklą korupcijos prevencijos srityje, skelbiami Kovos su korupcija policijoje programos ir jų įgyvendinimo planai, kontaktiniai duomenys, kuriais gali būti pranešama apie korupcijos apraiškas policijoje ar neetišką pareigūnų elgesį, nuasmeninta informacija apie įstaigos darbuotojams paskirtas nuobaudas. Be to, visuomenei pateikiama informacija apie galimybę gauti atlygį už vertingą informaciją apie korupcinio pobūdžio ar kitas nusikalstamas veikas, kuriomis daroma žala valstybei. Tačiau pabrėžtina, kad dar ne visos

VRM pavaldžios įstaigos savo interneto svetainėse skelbia arba nepakankamai skelbia informaciją apie įstatymų nustatyta tvarka vykdomą korupcijos prevenciją ir jos rezultatus. Kai kurios įstaigos tik 2018 metais savo įstaigos interneto svetainėje sukūrė nuorodą „Korupcija prevencija“, tačiau joje, išskyrus korupcijos sampratą aprašymą, daugiau nieko nenurodo. Tokia padėtis ydinga, nes taip VRM pavaldžiose įstaigose nėra užtikrinamas vykdomos korupcijos prevencijos veiklos viešumas.

Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad daugelyje VRM pavaldžių įstaigų sudarytos galimybės elektroninių ryšių priemonėmis pateikti informaciją apie pastebėtus galimus korupcijos atvejus ir kitus pažeidimus, informacija apie veiklą korupcijos prevencijos srityje teikiama žiniasklaidos priemonėse, vykdam visuomenines akcijas, švietėjiškus renginius, atsakant į individualius paklausimus ir t. t.

Įvertinus antikorpucinių mokymų organizavimą VRM ir VRM pavaldžiose įstaigose, pažymėtina, kad ši funkcija vykdoma gana gerai, tačiau beveik visose VRM pavaldžiose įstaigose darbuotojų dalyvavimą antikorpuciniuose mokymuose varžo įstaigų ribotos finansinės galimybės. Ypatingas dėmesys turėtų būti atkreiptas į korupcijos prevenciją ir kontrolę įstaigose prie VRM vykdančių asmenų, viešųjų pirkimų komisijų narių ir asmenų, dalyvaujančių priimanč sprendimus skirstant Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšas antikorpuciniams mokymams organizuoti. Pažymėtina, kad VRM ir VRM pavaldžių įstaigų darbuotojai, atsakingi už įstaigoje vykdomą korupcijos prevenciją bei jos kontrolę, nuolatos konsultuoja darbuotojus dėl tarnybinės etikos nuostatų įgyvendinimo tarnybinėje veikloje, atsako į klausimus ir pataria, kaip elgtis, kad tarnybinė veikla neprieštarautų Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymui, o KPPTS kasmet teikia rašytines rekomendacijas tarnybinių patikrinimų klausimais.

3 tikslo įgyvendinimui apskaičiuoti buvo nustatyti šie kriterijai: VRM ir įstaigų prie VRM valstybės tarnautojų ir darbuotojų, žinančių, kaip ir kur pranešti apie pastebėtus korupcijos atvejus VRM ir įstaigose prie VRM, skaičius (proc.); VRM ir įstaigų prie VRM valstybės tarnautojų ir darbuotojų, pasirengusių pranešti apie pastebėtus korupcijos atvejus VRM ir įstaigose prie VRM, skaičius (proc.).

Kriterijaus vertinimas, vykdam VRM ir VRM pavaldžių darbuotojų apklausą, atliekamas kas trejus metus. Atsižvelgiant į tai, kad paskutinis vertinimas buvo atliekamas 2017 metais, o kitas vertinimas bus 2020 metais, pateikiami 2017 metais atliktos internetinės apklausos duomenys.

2017 metais vykdam internetinės apklausos tyrimą dalyvavo 693 VRM pavaldžių nestatutinių įstaigų ir 10 760 VRM pavaldžių statutinių įstaigų darbuotojų. Tyrimo metu buvo užduoti klausimai: ar žinote, kaip ir kur pranešti apie pastebėtus galimo piktnaudžiavimo tarnyba atvejus Jūsų tarnyboje? Ar pranešumėte, jeigu būtų užtikrintas anonimiškumas, apie pastebėtus galimo piktnaudžiavimo tarnyba atvejus Jūsų tarnyboje?

	Žino, kaip ir kur pranešti
VRM	87 %
IRD	72 %
MD	84 %
RPD	76 %
TVŪD	83 %
Policija	94 %
VPGT	79 %
VSAT	94 %
VST	91 %
VAD	85 %
FNTT	81 %
Iš viso:	84 %

Praneštų	Nepraneštų	Nežino
67 %	4 %	29 %
49 %		51 %
78 %	2 %	20 %
76 %	3 %	21 %
35 %	13 %	52 %
75 %	3 %	22 %
61 %	7 %	32 %
80 %	3 %	18 %
74 %	3 %	23 %
66 %	5 %	29 %
76 %	3 %	20 %
67 %	4 %	29 %

2017 metų apklausos rezultatai parodė, kad net 94 proc. policijos ir toks pat procentas VSAT darbuotojų žinojo, kaip ir kur pranešti apie pastebėtus galimo piktnaudžiavimo atvejus tarnyboje, o net 80 proc. VSAT darbuotojų praneštų apie tokius atvejus. Tačiau tik 72 proc. IRD ir 79 proc. VPGT darbuotojų žinojo, kaip ir kur pranešti apie pastebėtus galimo piktnaudžiavimo atvejus tarnyboje, ir tik 35 proc. TVŪD ir 61 proc. VPGT darbuotojų praneštų apie tokius atvejus. Taigi jau 2017 metų apklausos rezultatai rodo, kad VRM ir VRM pavaldžių įstaigų darbuotojų žinančių, kaip ir kur pranešti apie pastebėtus korupcijos atvejus, sudaro 84 proc. darbuotojų (iš planuotų 50 proc.), ir 67 proc. (iš planuotų 30 proc.) pasirengusių pranešti apie tokius atvejus.

14. Įvertinus 2016–2018 metais vykdytų priemonių analizę, kai iš 153 priemonių efektyviai buvo įgyvendintos 144 priemonės (94 proc.), darytina išvada, kad 2016–2018 metų programa ir jos priemonių planas įgyvendintas sėkmingai: nuolatos vykdoma VRM kovos su korupcija programos priemonių įgyvendinimo kontrolė ir stebėseną, teisės aktai vertinami antikorporcinio požiūriu, nustatomos VRM ir VRM pavaldžių įstaigų veiklos sritys, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, visuomenei teikiama informacija apie VRM ir VRM pavaldžių įstaigų veiklą, planuojamus pirkimus, užtikrinta galimybė pranešti apie galimą korupcinio pobūdžio veiką. Tai rodo, kad įgyvendintos korupcijos prevencijos priemonės užtikrino skaidresnį ir aiškesnį veiklos sričių teisinį reglamentavimą, korupcijos prevencijos kontrolės procedūros suteikė patirties antikorporcinės veiklos organizavimo srityje. Tačiau, nepaisant to, analizės rezultatai skatina imtis naujų papildomų priemonių, užtikrinančių veiksmingesnę korupcijos prevencijos įgyvendinimą VRM pavaldžiose įstaigose, tai yra vystyti antikorporcinės aplinkos kūrimą įstaigoje: efektyviai deklaruoti interesų konfliktus, vykdyti antikorporcinį švietimą, įvertinti atsparumo reikalavimų įgyvendinimo lygį įstaigoje ir kt.

III SKYRIUS PROGRAMOS TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

15. Programos strateginis tikslas – užtikrinti veiksmingą, kryptingą ir nuoseklią korupcijos prevencijos ir jos kontrolės sistemą, siekiant VRM ir VRM pavaldžių įstaigų veiklos viešumo ir atvirumo, vykdomų procedūrų skaidrumo ir jose dirbančių asmenų antikorporcinio sąmoningumo didinimo; didinti atsparumo korupcijai aplinką VRM ir VRM pavaldžiose įstaigose, siekiant, kad bendrasis VRM ir VRM pavaldžių įstaigų atsparumo korupcijai lygis būtų ne mažesnis nei 0,5 balo.

16. **Pirmasis Programos tikslas** – užtikrinti veiksmingą korupcijos prevencijos sistemos VRM ir VRM pavaldžiose įstaigose funkcionavimą, tobulinti esamas ir diegti naujas korupcijos prevencijos priemones.

17. Uždaviniai pirmajam Programos tikslui pasiekti:

17.1. užtikrinti Korupcijos prevencijos įstatymo ir Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo nuostatų laikymąsi VRM ir VRM pavaldžiose įstaigose;

17.2. užtikrinti įstaigų prie VRM veiklos tarnybinių patikrinimų ir korupcijos prevencijos srityse koordinavimą VRM lygmeniu ir metodinės pagalbos joms suteikimą, užtikrinti teisės aktų projektų antikorporcinių vertinimų atlikimą;

17.3. stiprinti viešųjų pirkimų priežiūrą VRM ir VRM pavaldžiose įstaigose.

18. **Antrasis Programos tikslas** – šalinti korupcijos rizikos veiksniai, išaiškintus atliekant korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą, tarnybinius patikrinimus ir įgyvendinant išvados dėl korupcijos rizikos analizės pateiktas korupcijos prevencijos priemones VRM ir VRM pavaldžių įstaigų veiklos srityse, tobulinti teisinį reglamentavimą ir įgyvendinti kitas korupcijos prevencijos priemones, siekiant mažinti galimas korupcijos apraiškas.

19. Uždaviniai antrajam Programos tikslui pasiekti:

19.1. nustatyti svarbiausius korupcijos rizikos veiksniai VRM ir VRM pavaldžių įstaigų veiklą srityse ir užtikrinti motyvuotoje išvadoje dėl korupcijos pasireiškimo tikimybės pateiktą korupcijos riziką mažinančių priemonių įgyvendinimą ir atskaitomybę už jų įgyvendinimą. Įgyvendinti STT

atliktose korupcijos rizikos analizėse dėl VRM ir VRM pavaldžių įstaigų pateiktas korupcijos prevencijos priemonės;

19.2. tobulinti vidaus reikalų ministrui priskirtų valdymo sričių teisinį reguliavimą, siekiant mažinti korupcijos apraiškų tikimybę.

20. **Trečiasis Programos tikslas** – didinti VRM ir VRM pavaldžių įstaigų veiklos procedūrų viešumą ir atvirumą, darbuotojų atsparumą korupcijai, ugdyti jų antikorupcinę kultūrą, skatinti visuomenės nepakantumą korupcinio pobūdžio teisės pažeidimams.

21. Uždaviniai trečiajam Programos tikslui pasiekti:

21.1. informuoti visuomenę apie VRM ir VRM pavaldžiose įstaigose vykdomas veiklas, viešinti šių veiklų procedūras;

21.2. skatinti nepakantumą korupcijos apraiškomis, stiprinti visuomenės pasitikėjimą VRM ir VRM pavaldžių įstaigų vykdoma veikla;

21.3. vykdyti antikorupcinį švietimą.

IV SKYRIUS VERTINIMO KRITERIJAI

22. Programos tikslų įgyvendinimas vertinamas pagal Programos įgyvendinimo priemonių plane nustatytus tikslo rezultato vertinimo kriterijus.

23. Kiekvieno konkretaus Programos uždavinio ir priemonės įgyvendinimas vertinamas pagal Programos įgyvendinimo priemonių plane nustatytus laukiamo rezultato kriterijus.

V SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

24. Programą įgyvendina Programos įgyvendinimo priemonių plane numatyti vykdytojai, jų veiklą koordinuoja ir kontroliuoja KPVTs.

25. Už konkrečių Programos įgyvendinimo priemonių plane numatytų priemonių vykdymą atsakingi nurodytų VRM administracijos padalinių ir VRM pavaldžių įstaigų vadovai.

26. Už konkrečios Programos įgyvendinimo priemonių plane numatytos priemonės įgyvendinimą atsakingas VRM administracijos padalinys ar VRM pavaldi įstaiga per 10 darbo dienų nuo kiekvienų metų pusmečio pabaigos teikia informaciją apie Programos įgyvendinimo priemonių įgyvendinimo eigą ir pasiektus rezultatus KPVTs, kuris kasmet parengia pažymą apie Programos įgyvendinimo eigą, pasiektus rezultatus per kalendorinius metus ir pateikia ją vidaus reikalų ministrui.

27. Programa įgyvendinama iš atitinkamų metų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu patvirtintų bendrųjų asignavimų.

28. Programai finansuoti gali būti naudojamos ir kitos teisės aktų nustatyta tvarka gautos lėšos.

29. Programa ir jos vykdymo ataskaitos skelbiamos viešai VRM interneto svetainėje.

30. Naujo laikotarpio Programos projektą rengia VRM, dalyvaujant VRM pavaldžioms įstaigoms. Visi suinteresuoti subjektai gali teikti pasiūlymus dėl Programos nuostatų atnaujinimo visą jos įgyvendinimo laikotarpį.

31. Programa, atsižvelgiant į atitinkamus pokyčius ar gautus pasiūlymus, pagal poreikį gali būti tikslinama.

32. Rengiant naujo laikotarpio Programos projektą, atsižvelgiama į Programos įgyvendinimo vertinimo rezultatus.
